

COMMENTAAR

BART STURTEWAGEN

VUURPROEF
VOOR DE EURO

Vijftien jaar is het geleden dat we in een gure nieuwjaarsnacht voor het eerst knisperende eurobiljetten uit de muur konden halen. Van de euforie over dat onuitgegeven en voluntaristische project van eenheid in verscheidenheid is niet veel overgebleven. Het gemak van met eigen munt te kunnen betalen in een groot aantal buurlanden is vanzelfsprekend geworden, maar de prijs voor het behoud van de monetaire unie weegt zwaar.

De euro staat nu voor de hybride van diegenen die Europa stap voor stap sterker, machtiger en niet meer tegen te houden wilden maken. Een daad van politieke wil, eerder dan een economisch plan. Politieke wil is ook de reden waarom de eenheidsmunt nog bestaat, ondanks de zware crisissen waar ze de jongste jaren doorheen is gemoeten. De euro

Mogelijk
overschatten
de markten nu
de stevigheid van
het bouwwerk

is gaandeweg onvermijdelijk geworden. Iets wat je niet zou uitvinden als het al niet bestond, maar dat niet meer weg te denken valt, tenzij op straffe van rampspoed.

Maar de methode om de Europese burgers ongemerkt maar gestaag een medicijn op te lepelen dat ze vervolgens niet meer kunnen missen, is in diskrediet. Na het Brexit-referendum is het niet meer ondenkbaar dat een lidstaat een andere afweging maakt en kiest voor de vrijheid om zijn ruilverhoudingen met het buitenland zelf bepalen. De vereiste discipline staat haaks op de politieke cultuur in een aantal landen. Dat is niet eindeloos houdbaar. Ooit komt de dag om die waarheid onder ogen te zien. Dit jaar kondigt zich als beslissend aan.

Het tijdperk van de superlage rente loopt ten einde. De intrestvoeten houden momenteel nauwelijks rekening met de omvang van de staatsschuld in veel eurolanden. Als de prijs voor dat geleende geld oploopt, wordt de vraag wie in staat is hem te betalen weer actueel. Toen de financiële crisis uitbrak, hebben de markten de vastberadenheid van de Europese leiders om de euro tegen wil en dank te verdedigen, onderschat. Maar intussen duurt die verdediging al zo lang dat de stabiliteit te vanzelfsprekend lijkt. Mogelijk overschatten de markten nu de stevigheid van het monetaire bouwwerk.

Het is bovendien denkbaar dat de euro, in dit belangrijke verkiezingsjaar voor Europa, het gedroomde mikpunt wordt voor wie de kiezers meer macht over hun eigen lot voorspiegelt. De ijver om de eenheidsmunt met betere afspraken en structuren te stutten, is aangetast. De euro staat voor de vuurproef: als hij 2017 goed doorkomt, blijven de berichten over zijn ondergang voorbarig.

'Een wet lost niet alles op, maar verandert wel de normen rond een bepaalde cultuur, net zoals de normen rond roken veranderd zijn.'

© Nick Hannes/id

Moeten ook wij

Een wet die bepaalt dat we niet altijd bereikbaar hoeven te zijn. Broodnodig tegen burn-out, of pure betutteling?

VOORAF

Sinds 1 januari moeten Franse bedrijven met hun werknemers afspraken maken over de omgang met e-mails en sms'jes buiten de werkuren. Als werkgever en personeel het niet eens worden, is het bedrijf verplicht een 'handvest' op te stellen waarin het 'recht om offline' te zijn, is vastgelegd. De wet is een initiatief van de minister van Werk, Myriam El Khomri.

Voor werkgevers die zich niet aan de wet houden, zijn geen straffen voorzien. Maar wie bijvoorbeeld geveld wordt door een burn-out, kan zich wel op de wet beroepen om aan te tonen dat het bedrijf verantwoordelijk is voor zijn klachten.

VAN ONZE REDACTRICE

GOELE DE CORT

BRUSSEL | Franse werknemers mogen voortaan die late e-mail of dat ochtendlijke sms'je van hun baas straal negeren. Dat bepaalt een nieuwe Franse wet. Die moet gedaan krijgen dat werk en privé minder in elkaar overlopen, en werknemers minder vatbaar maken voor stress en burn-out.

Ook bij ons zijn stressgerelateerde aandoeningen, psychische klachten en burn-outs een groeiend probleem, met zelfs steeds meer twintigers en dertigers die langdurig thuisblijven. Hebben ook wij nood aan een wettelijke bescherming tegen een baas die ons vraagt altijd bereikbaar te zijn?

'Ja', vindt Hans De Witte, hoogleeraar arbeidspsychologie aan de KU Leuven. 'Dit is een mooi en belangrijk signaal. Want natuurlijk is er nood aan. We krijgen allemaal een smartphone, om ook buiten het werk bereikbaar te zijn. Daardoor staan mensen onophoudelijk op waakvlam, wat slecht is voor de recuperatie, en uiteindelijk een bron voor

burn-out. Dat permanent bezig zijn met onze smartphone: zelfs een kind ziet dat dat fout zit.'

Niet iedereen is het daarmee eens. 'Dit is een onzinnig en paternalistisch idee', zegt professor organisatiepsychologie Frederik Anseel (UGent). 'Vandaag zitten we in een soort overgangsfase. Meer en meer nemen we afstand van het industriële model, waarbij iedereen op hetzelfde moment werkt, en bepalen mensen zelf, in overleg, wanneer en waar ze werken. Dit soort initiatieven gaat helemaal tegen die tendens in.'

We doen het onszelf aan

Volgens Anseel leggen veel werknemers vooral zichzelf de druk op om ook na de uren mee te draaien in de organisatie. 'Expliciet legt geen enkel bedrijf dat op. En als er impliciete druk is, komt dat vaak voort uit een bepaalde teamcultuur. De directe leidinggevende stuurt 's avonds nog een mailtje, een collega antwoordt, jij krijgt het gevoel dat je dat dus ook moet doen, enzovoort. E-mails zijn

Klantendienst

Tel: 02/790.21.10 / e-loket: standaard.be/klantendienst

Guinevere **Wouter**
Claeys **Deprez**

STILSTAND

Soms bevestigen officiële cijfers wat we allang weten: de files werden ook het afgelopen jaar langer. Telkens als ik erin sta, ben ik verbijsterd over onze lijdzaamheid. Geen revolutie onder de stilstanders, geen woede, geen grote ergernis. Ook geen verbroedering, groepsgesprek, geïmproviseerd zangkoor 'De Filevrienden' of spontane orgie, met zijn zessen snel even in de laadbak van een bestelwagen. We stollen in onze hoogstpersoonlijke cockpit tot apathie, eten een broodje, lakken onze nagels of checken Whatsapp. Daarbij proberen we bij het voortschuielen lullige blikshade te vermijden.

Natuurlijk hoop ik dat de files dit jaar korter worden. Natuurlijk hoop ik dat er minder auto's verkocht worden. Natuurlijk hoop ik dat beleidsmakers weten dat extra wegen ook extra auto's aantrekken. Natuurlijk hoop ik op meer en beter openbaar vervoer. Natuurlijk hoop ik dat we gaan wonen waar we werken. Natuurlijk hoop ik op veilige en luxe fietspaden.

Maar één ding zal ik missen, mochten de files verdwijnen. Het gelukzalige gevoel dat je via de radio de files 's ochtends hoort aanzwellen, terwijl je zelf een kopje koffie maakt, voor een dagje thuiswerk. Jij staat er vandaag niet in.

verplicht offline?

ook verslavend. Ik ken zelfs mensen die er 's nachts voor opstaan. We doen het vaak onszelf aan. En aangezien het om een recht gaat, geen plicht, zal de Franse maatregel daar niets aan veranderen.'

Volgens De Witte is dat geen reden om geen signaal te geven. 'Zelfs als mensen het zichzelf aandoen, neemt zo'n maatregel toch wat druk weg. Dit lost niet alles op, maar het verandert wel de normen rond een bepaalde cultuur, net zoals de normen rond roken veranderd zijn. In sommige landen word je net scheef bekeken, als je 's avonds nog mailt. Het wijst erop dat je overdag niet productief genoeg bent geweest.'

In Duitsland maakten Volkswagen, BMW en Puma enkele jaren geleden al dat werknemers vanaf een halfuur na de werktijd hun e-mails niet meer kunnen lezen. Het Duitse ministerie van Werk volgde dat voorbeeld. Bij ons doet Colruyt hetzelfde.

'Werk en privé houden wij zo veel mogelijk gescheiden,' zegt woordvoester Silja Decock. 'Mensen die bij ons bureauwerk doen, kunnen alleen op hun werkplek inloggen op de mailserver. Hogere kaderleden kunnen wel van thuis uit mailen, maar er is geen druk om dat te doen.' Meer kan ze daar niet over kwijt, want 'de persoon die daar meer over weet, is met vakantie. En wie met vakantie is, storen we thuis niet.'

Anseel heeft zijn twijfels bij het initiatief. 'Het is beter om mensen

'Dat permanent bezig zijn met onze smartphone, een kind ziet dat dat fout is. Mensen staan onophoudelijk op waakvlam'

HANS DE WITTE
Hoogleraar arbeidspsychologie KU Leuven

'De persoon die daar meer over weet, is met vakantie. En wie met vakantie is, storen we thuis niet'

SILJA DECOCK
Woordvoester Colruyt, dat werknemers alleen op hun werkplek laat inloggen op de mailserver

zelf te laten kiezen. In het buitenland waren er in bedrijven die toegang tot de mailserver blokkeerden, werknemers die na de uren met alternatieve e-mailadressen aan de slag gingen. Gewoon omdat ze echt wilden voortwerken aan hun project. Het is een misvatting dat een burn-out ontstaat door te veel uren te kloppen.'

Ook arbeidsmarktspecialist Jan Denys (Randstad) denkt dat veel mensen er zelf voor kiezen te mailen

na de uren. 'Omdat ze graag werken, of omdat ze flexibelere uren krijgen. Door rigide te zijn, en dat te verbieden, kortwiek je ook die positieve gevolgen. Als er dwang is, is dat natuurlijk een probleem. Maar daar zul je als bedrijf snel op afgerekend worden op sociale media.'

De illusie van productiviteit

Voor professor Elke Van Hoof (VUB), gespecialiseerd in burn-out, toont het initiatief vooral in welke impasse we zijn beland. 'Natuurlijk heeft iedereen het recht offline te zijn. Dat recht bestaat vandaag ook al.' Maar of de wet veel zal oplossen, betwijfelt ze. 'Online zijn is wel degelijk een boosdoener, want daardoor stopt het piekeren en plannen nooit. Maar burn-out is een complex gegeven. Er komt een even grote stroom online informatie uit de privésfeer op ons af, en daar kun je als overheid weinig aan doen. Het is goed dat overheden erkennen dat dit soort problemen bestaan. Zo'n maatregel kan passen in een ruimer kader van welzijnsmaatregelen, maar op zich zal het burn-outs niet voorkomen.'

'Belangrijk is: als je de deur van je werk achter je dichttrekt, bedenk dan dat de mensen in dat andere deel van je leven ook volop je aandacht verdienen. 's Avonds tussendoor nog wat mailen voor het werk, schept alleen de illusie van productiviteit. En het wrekt zich op je privéleven.'

OPINIE

30

Luuk van Middelaar over de opmars van het populisme

De kiezer wil geen feiten, hij wil keuze

BUITENLAND

14

Rijke Afrikaanse politici in het vizier

Gedaan met gouden kranen en Bugatti's

